

TENDENSEN VERMOGENSRECHT 2020

TENDENSEN
VERMOGENSRECHT 2020

Renate BARBAIX
Nicolas CARETTE
(editors)

Tendensen Vermogensrecht 2020
Renate Barbaix en Nicolas Carette (eds.)
Myriam-Alexandra Vreven (redactiesecretaris)

© 2020 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1232-5
D/2020/7849/195
NUR 820
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Danny Juchtmans / www.dsigngraphics.be

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

VOORWOORD

De reeks *Tendensen Vermogensrecht* beoogt zowel een actualisering of update als een verdieping en concretisering binnen het vermogensrecht, en meer bepaald het familiaal vermogensrecht en het zakenrecht/goederenrecht. Bijzondere aandacht gaat naar vragen en bekommernissen uit de praktijk.

De studiedag bevat twee delen. Een eerste deel biedt een overzicht van de **actuele ontwikkelingen** in het familiaal vermogensrecht en het goederenrecht, op basis van een rechtspraakoverzicht en met inbegrip van nieuwe wetgeving.

Een tweede deel bevat een aantal **actuele topics** die zich op het snijpunt van beide disciplines bevinden.

Het verslagboek is uitgebreider en bevat naast de bijdragen van de studiedag nog een bijkomend, derde deel: '**Recht-uit de praktijk**'. Daarin worden enkele knelpunten concreet toegelicht. De opzet (en wens) is om in deze rubriek een daadwerkelijke interactie met de praktijk tot stand te brengen.

In de voorliggende achtste editie geven ondergetekenden in het eerste deel een overzicht van de recente ontwikkelingen in het familiaal vermogensrecht resp. het goederenrecht.

In het tweede deel analyseert professor Ruud Jansen de toepassing van een aantal zakenrechtelijke figuren in een familiale en relationele context. Meester Vanthorre en meester De Keukelaere bestuderen de impact van het nieuwe vennootschapsrecht op familiale vermogensplanning.

In het derde deel onderzoekt professor Ayfer Aydogan het tenietgaan van een schenking uit het gemeenschappelijk vermogen. Postdoctoraal onderzoeker Johan Van de Voorde gaat uitgebreid in op de stedenbouwkundige wederrechtelijke constructie op andermans grond. Tot slot bespreekt doctorandus Samuel De Winter het nieuwe gemeentewegendecreet met focus op de notariële relevantie.

Aldus hopen wij een accurate, actuele en betrouwbare gids voor de dagelijkse praktijk aan te bieden.

Prof. dr. Renate BARBAIX

Prof. dr. Nicolas CARETTE

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
DEEL I. ACTUELE ONTWIKKELINGEN	1
Hfdst. I. Actuele ontwikkelingen familiaal vermogensrecht 2019 RENATE BARBAIX	3
I. Inleiding	3
1. <i>Opzet</i>	3
II. Tendensen in het huwelijksvermogensrecht	3
2. <i>Wet Huwelijksvermogensrecht 2018 – Overgangsrecht – Prejudiciële vraag</i>	3
A. Primair huwelijksstelsel	4
3. <i>Bijdragen in de lasten van het huwelijk – Clause Grégoire – Doorverwijzing</i>	4
B. Wettelijk stelsel – ontbinding	4
4. <i>Tijdstip van ontbinding bij echtscheiding (EOO) – Algemeen</i>	4
5. <i>Terugwerkende kracht van de EOO – Regel en uitzondering – Cass. 16 mei 2019</i>	5
C. Conventionele stelsels	6
1. Huwelijksvoordelen – Gevolgen in geval van echtscheiding	6
6. <i>Draagwijdte artikel 299 BW (oud – versie vóór 1 september 2007)</i> ..	6
7. <i>Artikelen 299-300 BW – Temporele werking van de wet van 27 april 2007</i>	8
8. <i>Artikel 299 BW – Cass. 5 september 2019</i>	9
2. Het stelsel van scheiding van goederen	10
9. <i>Vermoeden van verrekening van dag tot dag – Clause Grégoire – Cass. 14 november 2019</i>	10
III. Tendensen in het samenwoningsvermogensrecht	12
10. <i>Wettelijke samenwoning – Primair stelsel</i>	12
11. <i>Geen toepassing naar analogie van bescherming tegen per- soonlijke zekerheden – GwH 28 mei 2019</i>	12
12. <i>Vermoeden van onverdeeldheid – Cass. 10 mei 2019</i>	15
IV. Tendensen in het erfrecht	16
A. Wettelijke devolutie	16
1. De ab intestaat erfgerechtigden	16

13.	<i>Erfrechtelijk vruchtgebruik langstlevende echtgenote – Eventueel vruchtgebruik – Cass. 25 januari 2019.</i>	16
14.	<i>Erfrechtelijk vruchtgebruik langstlevende echtgenoot – Omzetting.</i>	17
15.	<i>Omzetting – Instantveroudering – GwH 16 mei 2019</i>	17
16.	<i>Instantveroudering – Draagwijdte</i>	19
2.	De verdeling van de nalatenschap	22
A.	Wijze van verdeling.	22
17.	<i>Verdeling in natura – Regel en uitzonderingen.</i>	22
18.	<i>Verdeling in natura – Wettelijke uitzondering – Wet 29 augustus 1988 – GwH 7 november 2019.</i>	22
B.	Inbreng	23
19.	<i>Inbreng onroerende goederen – Artikel 859 BW (oud) – Cass. 8 april 2019</i>	23
C.	Conventionele devolutie	25
1.	Erfovereenkomsten	25
20.	<i>Nieuw erfrecht – Artikel 1100/5 BW – GwH 17 oktober 2019</i>	25
2.	De reserve	25
21.	<i>Nieuw erfrecht – Omvang en aard van de reserve – GwH 17 oktober 2019</i>	25
3.	Bijzondere vermogensrechtelijke schikkingen	26
22.	<i>Artikel 918 BW (oud) – Bewogen geschiedenis</i>	26
23.	<i>Artikel 918 BW (oud) – Recht van bewoning – Cass. 17 mei 2019.</i>	27
V.	Tendensen in het schenkingen- en testamentenrecht	28
A.	Vormvereisten	28
24.	<i>Internationaal testament – Artikel 8 Notariswet – Cass. 17 oktober 2019</i>	28
B.	Ontbinding wegens ondankbaarheid	28
25.	<i>Ontbinding van de schenking wegens ondankbaarheid – Gevolgen voor derden – Cass. 11 april 2019</i>	28
Hfdst. II.	Actuele ontwikkelingen goederenrecht 2019	
	NICOLAS CARETTE	31
I.	Inleiding	31
1.	<i>Opzet en afbakening.</i>	31
2.	<i>Naar een nieuw goederenrecht</i>	31
II.	Enkele algemene aspecten van het nieuwe goederenrecht	32
3.	<i>Krachtlijnen</i>	32
4.	<i>Overzicht</i>	33
5.	<i>Inwerkingtreding en anticipatieve toepassing</i>	34
II.	Onderscheid der goederen	34
A.	Roerende vs. onroerende goederen	34

	6.	<i>Cass. 25 februari 2019 – Onderdelen en uitrustingsmaterieel</i>	34
	7.	<i>Nieuw goederenrecht</i>	35
III.		Bezit en verkrijgende verjaring	36
1.		Inleiding	36
	8.	<i>Algemeen</i>	36
2.		Deugdelijk bezit	36
	9.	<i>Cass. 15 november 2019 – Algemeen</i>	36
	10.	<i>Cass. 15 november 2019 (vervolg) – Louter gedogen is geen bezit</i>	36
	11.	<i>Cass. 15 november 2019 (vervolg) – Heimelijkheid vereist geen intentioneel element</i>	37
3.		Nieuw goederenrecht	38
	12.	<i>Artikel 3.18 e.v. BW</i>	38
IV.		Mede-eigendom	39
A.		Appartementsmede-eigendom	39
	13.	<i>Verwijzing</i>	39
B.		Gemeenrechtelijke mede-eigendom	39
	14.	<i>Inleiding</i>	39
	15.	<i>Cass. 15 november 2019 – Postcommunautaire onverdeeldheid als toevallige mede-eigendom</i>	39
	16.	<i>Cass. 15 november 2019 (vervolg) – Gebruiksvergoeding</i>	39
	17.	<i>Cass. 18 januari 2019 – Huur van onverdeeld goed met miskennis unanimiteitsregel</i>	40
V.		Burenhinder	42
	18.	<i>Overzicht en nieuw goederenrecht</i>	42
	19.	<i>Cass. 24 juni 2019 – Overmacht sluit toerekenbaarheid niet uit</i>	43
	20.	<i>Waals Decreet 2 mei 2019 – Compensatie bij werkzaamheden op openbare weg</i>	43
VI.		Vruchtgebruik	44
	21.	<i>Cass. 25 januari 2019 – Eventueel vruchtgebruik</i>	44
	22.	<i>Cass. 17 mei 2019 – Recht van gebruik niet onder (oud) artikel 918 BW</i>	45
VII.		Onroerende natrekking en opstal	45
1.		Inleiding	45
	23.	<i>Algemeen</i>	45
2.		Hypotheek op opstalrecht	46
	24.	<i>Cass. 8 november 2019 – Zakelijke subrogatie bij tenietgaan bezwaard opstalrecht</i>	46
3.		Opstalrecht via derdenbeding	47
	25.	<i>Gent 12 december 2019 – Opstalrecht via derdenbeding</i>	47
4.		Nieuw goederenrecht	49
	26.	<i>Nieuw goederenrecht – “volume-eigendom”</i>	49
	27.	<i>Aangepaste bepalingen inzake duur van opstalrecht</i>	50

VIII.	Erfdienstbaarheden	52
1.	Wettelijke erfdiensbaaerheden van openbaar nut	52
a.	Vergoedingsplicht	52
	28. <i>Algemeen</i>	52
	29. <i>GwH 8 mei 2019 – Planschadevergoeding; verwervingswaarde</i>	53
b.	Buurtwegen	55
	30. <i>Vl. Decreet 3 mei 2019 houdende gemeentewegen</i>	55
IX.	Temporeel toepassingsgebied van het nieuwe goederenrecht	55
	31. <i>Principe – 1 september 2021</i>	55
	32. <i>Uitzondering voor onderdelen van artikel 3.30 inzake onroerende publiciteit</i>	55
	33. <i>Eerbiedigende werking</i>	56
	34. <i>Bijzondere regeling voor verkrijgende verjaring</i>	57
	35. <i>Bijzondere regeling voor opstal</i>	57
	36. <i>Anticipatieve toepassing vóór de inwerkingtreding – Algemeen</i>	60
	37. <i>Anticipatieve toepassing vóór de inwerkingtreding (vervolg) – Opstal</i>	61
DEEL II.	ACTUELE TOPICS	63
Hfdst. I.	Vastgoed en familie: capita selecta RUUD JANSEN	65
I.	Aandachtspunten bij conventionele onverdeeldheden	65
A.	Inleiding	65
B.	De organisatie van de onverdeeldheid	67
	1ste aandachtspunt: in welke zakenrechtelijke verhouding verwerven de deelgenoten het goed?	68
	2de aandachtspunt: daden van beschikking over het eigen aandeel in onverdeeldheid	71
	3de aandachtspunt: daden van behoud, beheer en beschikking over het onverdeelde goed	74
	4de aandachtspunt: het gebruik van het onverdeelde goed	79
	5de aandachtspunt: de verdeling van de kosten	82
C.	Het einde van de onverdeeldheid	86
1.	Algemene principes	86
2.	Aandachtspunten bij het libelleren van exitscenario's tot beëindiging van de onverdeeldheid	92
	1ste aandachtspunt: de duurtijd van de onverdeeldheid	93
	2de aandachtspunt: preferentiële overname	94
	3de aandachtspunt: het stroomlijnen van de verkoop aan een derde of de verdeling aan een deelgenoot	96
3.	Aandachtspunten bij het libelleren van een beding van aanwas	105

	1ste aandachtspunt: een geldig kanscontract	106
	2de aandachtspunt: beëindiging van de aanwas	109
II.	Aandachtspunten bij opstalcontracten	110
A.	Inleiding	110
B.	De vestiging van het opstalrecht	112
C.	De organisatie van het opstalrecht	114
1.	Inleiding	114
2.	1ste aandachtspunt: de duurtijd van het opstalrecht	115
3.	2de aandachtspunt: de natrekkingsvergoeding	119
4.	3de aandachtspunt: een ordentelijke afwikkeling van de beëindiging van het opstalrecht bij relatiebreuk	120
III.	Aandachtspunten bij vruchtgebruikstructuren	125
A.	Inleiding	125
B.	1ste aandachtspunt: de duurtijd van het vruchtgebruik	126
C.	2de aandachtspunt: afspraken bij het ontstaan van het vruchtgebruik. .	129
D.	3de aandachtspunt: verduidelijking van bepaalde bevoegdheden van de vruchtgebruiker	130
E.	4de aandachtspunt: verduidelijking omtrent de onderhoudsplicht en de gehoudenheid tot bepaalde lasten	133
F.	5de aandachtspunt: de vruchtgebruiker verbetert en bouwt	137
G.	6de aandachtspunt: uitbreiding en beperking van de beschik- kingsbevoegdheid	139
IV.	Besluit	142
Hfdst. II.	De impact van het nieuwe vennootschapsrecht op familiale vermogensplanning EVELINE VANTHORRE en OLIVIER DE KEUKELAERE	143
I.	Een nieuw Wetboek van vennootschappen en verenigingen	143
II.	De flexibele BV als nieuw instrument voor familiale vermogens- planning	144
A.	Familiale bedrijfsopvolging vereist maatwerk	144
B.	Flexibeler regelgeving maakt maatwerk mogelijk	144
III.	Vermogens- en lidmaatschapsrechten	145
A.	Rigide regelgeving onder het Wetboek van Vennootschappen	145
B.	Het WVV brengt statutaire vrijheid en duidelijke 'default'-regels	146
C.	Opgelet voor eventuele erfrechtelijke en fiscale discussies	147
IV.	Soorten effecten	148
A.	Aandelen zonder stemrecht, al dan niet met preferent dividend.	148
B.	Aandelen met meervoudig stemrecht	149
C.	Aandelen met op maat gemoduleerde lidmaatschaps- en vermogensrechten	149
D.	Effecten met louter vermogensrechten	149

V.	Uitgifte van aandelen en soortvorming.....	150
A	Uitgifte van aandelen	150
B.	Uitgifte van aandelen bij soortvorming.....	151
VI.	Overdraagbaarheid van aandelen.....	152
VII.	Bestuur	154
VIII.	Uittreding en uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen ..	157
IX.	Biedt nieuwe BV meer/minder mogelijkheden voor bedrijfsopvolging dan nieuwe CV?.....	161
X.	Vruchtgebruik op aandelen	166
XI.	Hebben controlevehikels nog een toekomst als instrument van familiale vermogensplanning?	167
A.	Maatschap.....	168
B.	Stichting	169
C.	Maakt een flexibeler en eenvoudiger vennootschapsrecht controle- vehikels overbodig?	169
XII.	Besluit	170
DEEL III.	RECHT-UIT DE PRAKTIJK	173
Afdeling I.	Het tenietgaan van een schenking uit het gemeen- schappelijk vermogen AYFER AYDOGAN	175
I.	Schenking van gemeenschapsgoederen: de situatie tijdens de werking van het huwelijksstelsel.....	175
A.	De schenking is geldig	175
B.	De schenking is behept met nietigheid	177
II.	Schenking van gemeenschapsgoederen: de situatie na de ontbinding van het huwelijksstelsel	180
A.	De schenking is geldig	180
B.	De schenking is behept met nietigheid	182
III.	Besluit	185
Afdeling II.	De stedenbouwkundig wederrechtelijke constructie op andermans grond. De onroerende natrekking, de overbouw ofte grensoverschrijding en de kostenleer JOHAN VAN DE VOORDE	187
I.	Inleiding	187
II.	De impact van het ruimtelijke-ordeningsrecht op het eigendomsrecht ..	189
A.	Relevante beginselen van het ruimtelijke-ordeningsrecht	190
B.	De handhaving van het ruimtelijke-ordeningsrecht	191
1.	Inleiding	191

2.	De strafvordering, met inbegrip van administratieve sancties	191
a.	De stedenbouwkundige misdrijven en inbreuken	191
b.	Impact op het eigendomsrecht	192
c.	Mede-eigenaars	194
i)	Wederrechtelijke handelingen gesteld door een mede-eigenaar	194
ii)	De vereniging van mede-eigenaars als pleger van een stedenbouwkundig misdrijf of een stedenbouwkundige inbreuk.	195
3.	De publieke herstellvordering.	196
a.	Begrip en regeling	196
b.	Gevolgen voor de eigenaar.	199
4.	De private herstellvorderingen	200
a.	De private herstellvordering tussen derden	200
b.	De private herstellvordering(en) tussen mede-eigenaars.	201
i)	De gemeenrechtelijke gedwongen onverdeeldheid ten titel van bijzaak	202
ii)	De appartementsmede-eigendom.	204
iii)	De vrijwillige mede-eigendom (vaak tussen koppels).	205
c.	De private herstellvordering tussen contractpartijen.	207
i)	Inleiding	207
ii)	Contractuele regelingen	208
iii)	Buitencontractuele rechtsvorderingen.	208
d.	Rechtsvorderingen gebaseerd op het eigendomsrecht.	211
III.	(Kunstmatige) onroerende natrekking van een stedenbouwkundig wederrechtelijke constructie	213
A.	Inleiding	213
B.	De mogelijkheid van onroerende natrekking van een wederrechtelijke constructie	214
C.	De mogelijkheid van een natrekkingsvergoeding (art. 555 BW = art. 3.64, § 4 BW) voor een wederrechtelijke constructie.	215
1.	Informatie van de eigenaar	216
2.	Bouwer te kwader trouw.	217
3.	Bouwer te goeder trouw	218
a.	Inleiding	218
b.	Berekening van de natrekkingsvergoeding.	219
i)	De kostprijs.	219
ii)	De meerwaarde	219
iii)	Kostenverdeling.	223
c.	Concretisering	223
i)	Beschermdede wederrechtelijke constructies	224
ii)	Constructies waar een herstelmaatregel opgelegd is of kan worden. . .	225
d.	Andere ontsnappingsroutes voor de eigenaar.	225
D.	Enkele natrekkingsvergoedingen in bijzondere wetgeving	227

IV.	Overbouw ofte grensoverschrijding door een stedenbouwkundig wederrechtelijke constructie	228
A.	Toepassingsvereisten	230
B.	Gevolgen	232
C.	Impact van de stedenbouwkundige wederrechtelijkheid van de grensoverschrijdende constructie	234
1.	Gebruik van de private herstellvordering om rechtsmisbruik van de revindicatie te voorkomen	234
2.	De partieel wederrechtelijke constructie	235
V.	De kostenleer	236
A.	Situering van de kostenleer	236
B.	De kosten en de impact van hun stedenbouwkundige wederrechtelijkheid	240
1.	Inleiding	240
2.	Noodzakelijke kosten	241
3.	Nuttige kosten	242
4.	Luxekosten	243
5.	De kostenleer in het nieuwe goederenrecht	243
6.	Ontsnappingsmogelijkheden van de vergoedingsplichtige	245
VI.	Besluit	245
Afdeling III.	Waar men gaat langs Vlaamse wegen, komt men (hopelijk) een (goede) notaris tegen SAMUEL DE WINTER	247
I.	Inleiding	247
II.	Toepassingsgebied van het Gemeentewegendecreet	250
A.	<i>Ratione temporis</i>	250
B.	<i>Ratione materiae</i>	250
III.	‘Verkrijgende verjaring’ van gemeentewegen	252
A.	Publiek gebruik	252
B.	Gedurende de voorbije dertig jaar	254
C.	Constitutieve vaststelling door de gemeenteraad	255
IV.	‘Bevrijdende verjaring’ van gemeentewegen	257
V.	Contractuele gemeentewegen	261
VI.	Besluit: de notariële gemeentewegwijzer	265